

IS THE PIANO A MUST IN VOCAL TRAINING?

Sibel POLAT*¹

*Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı

Abstract

This study was made with the aim of evaluating the contributions of Turkish music instruments which are in accordance with the modal form of the national repertoire and which also support vocal performance, instead of the piano, which is preferred as the accompaniment instrument during the vocal training lessons of the music departments of the universities in Turkey, to the development of individuals and to Turkish music. In the study, scanning method was used and literature review (literature, the Internet) was made with the intent of gathering data related to the subject. In line with the data obtained in the study, it was concluded to be important that through academic meetings in which expert vocal and instrumental performers in the fields of education, opera, Turkish folk music, Turkish classical music, academicians and ENT doctors will come together, basic and advanced national elements and methods must be identified and that the conducts to be taught in vocal training must be clearly presented. In analysing the data obtained as a result of the research, descriptive analysis method was used. It is considered that national vocal training program can only be regarded possible when national philosophy is understood well. In order to be able to examine culturally, it is thought that knowing the philosophical ideology, thinkers, composers and performers of this land and how they consider art, life, culture and music is significant. Furthermore, some problems such as synchronicity experienced during online education, which has to be preferred because of the pandemic nowadays, makes it a current matter to make better use of the opportunities provided by technology and to produce materials in this field. Field experts of vocal training can produce useful materials via cooperation with field experts of technology.

Keywords: Vocal training, piano accompaniment, culture, Turkish music, Turkish music instruments.

SES EĞİTİMİNDE PİYANO EŞLİĞİ ŞART MI?

Özet

Bu araştırma Türkiye’de üniversitelerin müzik bölümlerinde yürütülen ses eğitimi dersinde eşlik çalgısı olarak tercih edilen piyano yerine, ulusa özgü repertuarın makamsal yapısına uygun olan, aynı zamanda vokal icrayı destekleyen Türk müziği çalgılarının tercih edilmesinin bireylerin gelişimine ve Türk müziğine katkılarının değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, tarama yöntemi kullanılmış, konuyla ilgili verilerin toplanılması amacıyla kaynak taraması (literatür, internet) yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, eğitim, opera, Türk halk müziği, Türk sanat müziği alanında uzman ses ve çalgı icracıları, akademisyenler ve KBB alan uzmanı doktorların bir araya getirileceği akademik toplantılar aracılığıyla ulusa özgü temel ve ileri düzeydeki öğeler ile tekniklerin belirlenip, ses eğitiminde kazandırılması gereken davranışların net olarak ortaya konulmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Ulusa özgü ses eğitimi programının, ancak milli felsefe konusunun anlaşıldığı zaman mümkün olabileceği düşünülmektedir. Kültürel açıdan bakabilmek için bu coğrafyanın felsefi düşüncesini, düşüncülerini, bestekârlarını, icracılarını tanımanın, onların sanata, hayata, kültüre ve müziğe bakışlarının anlaşılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca günümüzde Covid-19 küresel salgın nedeniyle online olarak gerçekleşen eğitimde yaşanan senkron gibi bazı problemler ses eğitiminde teknolojinin sunduğu olanaklardan faydalanılması ve bu alanda materyallerin oluşturulması konularını da gündeme getirmiştir. Ses eğitimi alan uzmanları, teknoloji alan uzmanlarıyla ortak çalışmalar yaparak faydalı materyaller oluşturabilirler.

Anahtar Kelimeler: Ses eğitimi, piyano eşliği, kültür, Türk müziği, Türk müziği çalgıları.

¹ Sorumlu yazar E-mail: sibel.polat@kafkas.edu.tr / Doi: 10.22252/IJCA.950699

Bu çalışma; İstanbul Türk Müziği Dernek ve Vakıfları Dayanışma Konseyi (MÜZDAK) tarafından 21 Şubat 2021 tarihinde Online/Zoom üzerinden gerçekleştirilen “2021/Ses Eğitimi Çalıştayı”nda sunulmuştur.

GİRİŞ

Köklü bir geçmişe sahip olan ve içgüdüsel bir eylem olarak da nitelendirilen şarkı söyleme sanatı gerek tekniksel anlamda, gerekse şarkı sözleri ve ezgileriyle toplulukların kültürel birikimini geçmişten bugüne taşımış ve bugün hâlâ taşımaya da devam etmektedir. Bu yönüyle sosyolojik bir olgu olan insan sesi aynı zamanda en eski müzik aleti özelliği taşımaktadır. Her geçen gün insanların farklı teknikleri kullanarak çıkardıkları ve sınırlarını aşan sesleri, söyledikleri farklı türdeki şarkıları insan sesinin gelişmeye devam ettiğinin kanıtı niteliğindedir.

Araştırma konusu kapsamında ele alınan ses ve eğitimi sürecinin bir nevi kültür taşıyıcısı olan ulusa özgü repertuar ve çalgılar ile zenginleştirilmesinin bireyler için yararlı olacağı düşünülmektedir. Türk müziği vokal tekniklerinin ayrıca gelişen nota yazım sistemiyle desteklenmesi, tamamen bir öğreticiye bağımlılığın ortadan kaldırılarak bireylerin kendi başına çalışabilmesine katkı sağlayacaktır. Bu şekilde ulusa özgü şarkı söyleme sisteminin oluşturulması ve evrensel müzik dilinin oluşturulmasına da katkı sağlanmış olacaktır. Ayrıca bireylerin icra noktasında gelişimini olumsuz yönde etkileyen materyal sorununa da dikkat çekmek gerekmektedir. Basılı ses metodu kitaplarının faydası muhakkak tartışılmazdır, fakat gelişen teknolojiye faydalanarak Türk müziğine hizmet edecek ses metodlarının dijital ortamda hazırlanmasının önemi ve gerekliliği üzerinde durmak gerekir. Bugün gelinen noktada, dijital ortamda ses egzersizlerinin oluşturulması Türk müziği vokal icracılığı alanında sesini temel ve ileri düzeyde geliştirmek isteyen bireyler için artık bir ihtiyaç haline almıştır.

Türk toplumunun kendi kültürel birikimini ve kimliğini ortaya koyan Türk halk müziği ve Türk sanat müziği eserlerinin vokal icrası için faydalı olabilecek temel öğelerin ve çeşitli söyleme tekniklerinin belirlenmesi ve bu türlere uygun çalgılar ile ses eğitimi sürecinin desteklenmesinin bireylerin gelişimine olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi alan bireylerin kendi kültürel birikimleri ve kimliği ile uyumlu olan Türk müziği çalgıları ile ses eğitimi sürecinin gerçekleştirilebilmesi için ulusa özgü ses eğitimi programının belirlenmesi önemli bir konudur. Gerçekçi ve yaşamla bağlantılı bir ses eğitimi modelinin gerçekleştirilmesi için bireylerin ulusuna özgü şarkılarını söylemelerine katkı sağlayacak Türk müziğinin zengin çalgı, makam ve ritim unsurlarından faydalanılmasının ve ulusa özgü söyleme tekniklerinin öğretilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi alan bireylerin vokal icrada üst düzey performans sergileyebilmeleri ancak ulusal müziğe hizmet edecek bir ses eğitimi politikasının oluşturulması ile mümkündür.

1. Problem Durumu

Araştırmada problem durumu olarak üniversitelerin bazı müzik bölümlerinde lisans öğrencilerinin, zorunlu olarak aldıkları iki yıllık ses eğitimi dersinde; Piyano Eşliği Şart mı? Ses eğitimi sürecinde bireyleri Türk müziğinin zengin çalgı, makam ve ritim unsurlarından mahrum bırakmak doğru mu? Sorularına yanıt aranmıştır.

2. Amaç Ve Yöntem

Bu çalışma, ses eğitiminde ulusal müziğe hizmet edecek bir ses eğitimi programı oluşturulmasının ve ulusa özgü çalgıların ses eğitiminde kullanımının neden önemli olduğunun vurgulanması, bu alanda araştırmacıların desteklenmesi ve böylece doğru üretimlerin yapılarak materyal eksikliğinin giderilmesi hususlarına dikkat çekmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma yöntemleri ile incelenen çalışma betimsel bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, tarama yöntemi kullanılmış, konuyla ilgili verilerin toplanılması amacıyla kaynak taraması (literatür, internet) yapılmıştır. Ayrıca online olarak zoom üzerinden gerçekleştirilen MÜZDAK, Müzik Çalıştayında (2021) müziğin farklı alanlarında uzman bilim insanlarının görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular yorumlanarak önerilerde bulunulmuştur.

3. Bulgular Ve Yorum

Bu bölümde araştırma konusuna ilişkin elde edilen bulgulara ve bu bulgular ışığında araştırmacının yorumlarına yer verilmiştir.

3.1. Türkiye’de Ses Eğitimi ve Piyano Eşliği

Ses eğitiminin kapsamlı bir konu olduğunu ve ses eğitiminin niçin verildiği hususunun çok önemli olduğunu vurgulamak gerekir. Çünkü ses eğitimi veriliş amacına göre farklılıklar göstermektedir, dolayısıyla ses eğitimi hangi amaçla verildiğinin net olarak ortaya konulması elzemdir. İcra edilen tür ve repertuvar aslında ses eğitimi sürecini belirleyen en temel unsurlardandır. Araştırma konusu kapsamında, Türkiye’de üniversitelerin müzik bölümlerinde iki yıl süreyle verilen, ses eğitimi dersi ele alınmıştır. Bu bağlamda araştırma konusunu oluşturan ‘Ses Eğitiminde Piyano Eşliği Şart mı?’ sorusuna ilişkin; ‘Evet, kesinlikle piyano eşliği şart’ ya da ‘Kesinlikle piyano eşliği şart değil’ şeklinde cevap vermek doğru olmayabilir. Fakat çeşitli akademik toplantılar sayesinde ses eğitimi alanında otoriteler ile bir araya gelmek hem araştırmacıların hem de alana ilgi duyan bireylerin meraklarının giderilmesi ve mevcut sorunlara alan uzmanları ile birlikte çözüm bulunması açısından çok önemlidir. Türkiye’de üniversitelerin müzik bölümlerinde iki yıl süreyle verilen, ses eğitimi dersine yönelik merak edilen sorular;

1. Ses eğitimi sürecinde bireyleri Türk müziğinin zengin çalgı, makam ve ritim unsurlarından mahrum bırakmak doğru mu?
2. Ses eğitiminde, Türk müziğine hizmet edecek temel unsurların tespit edilerek, Türk müziğinin özüne uygun bir sistematığın geliştirilmesi mümkün mü?
3. Ses eğitimin temel öğeleri acaba geleneksel Türk müziği çalgıları kullanılarak öğretilemez mi?
4. Acaba tüm bu unsurlar Türk müziğinin gelişimine ve bireylerin Türk müziği icrasına katkı sağlar mı?

Öncelikle ses eğitimi sürecinin ulusal unsurlara dayandırılmasının ne kadar önemli olduğunun farkında olmak gerekir. Köklü bir geçmişe sahip olan Batı tekniklerinin yine köklü bir geçmişe sahip olan Türk müziğinin ve Türk müziği icracılarının üzerinde muhakkak olumlu etkisi vardır. Hatta Türk müziği icracılarından Batı müziği şan eğitimi alan ve batı tekniklerini icralarında kullanan sanatçılar da mevcuttur (Örneğin; Nesrin Sipahi, Münir Nurettin Selçuk gb.).

Şenel Önalı (14 Şubat 2021) Türk halk müziği icrasında *staccato* ve *glissando* gibi Batı müziği tekniklerinden ve unsurlarından faydalanılabileceğinden bahsetmiş ve bu unsurların Türk halk müziği icrasına da özellikle katkı sağladığını vurgulamıştır (MÜZDAK, Müzik Çalıştay).

Bu durum muhakkak tartışılmaz bir gerçektir. Fakat burada problem belki de Türk müziği icrasına fayda sağlayacak Batı kaynaklı tekniklerin ya da unsurların net olarak ortaya konulmamış olması ve ses eğitimi sürecinin doğrudan Batı tarzı bir eğitim anlayışının benimsenerek gerçekleştiriliyor olması, doğal olarak ses eğitimine ilişkin pek çok soruyu akla getirmektedir. Ulusa özgü repertuvarın en etkili ve verimli icrası için gerekli olan temel ve ileri düzey tekniklerin daha net ortaya konulabilmesi ve tamamen olmasa da öğrencinin en azından kendi başına çalışmasına imkân sağlayabilecek tarzda ve düzeyde öğretici bağımlılığının ortadan kaldırılması için disiplinler arası çalışmalardan da yararlanılarak, gerçekçi ve uygulanabilir ses eğitimi metotları oluşturulabilir.

“Mesleki ses eğitiminde süreç çok önemli bir etkidir. Şan eğitimi derslerinde somut bilgilerle örnekler çok kısıtlı kalmaktadır. Çoğu zaman öğrenci öğretmenini taklit ederek, sesini öğretmenine uydurarak duyduğu sesleri çıkarmaya çalışmaktadır. Öğrenci bu aşamada duyuşsal olarak öğretmenin çıkardığı sesleri anlamakta ancak kendi bedeninde çok basit alıştırılmalarda dahi olsa bunları başarıyla uygulaması zor olmaktadır” (Otacıoğlu, 2020: 1297).

Ses eğitimi alanında uzmanlar, ses sanatçıları ve Türk müziği çalgı icracıları ile bir araya gelerek, geleneksel Türk müziği çalgılarının imkânları doğrultusunda, Türk müziğinin özüne uygun vokal teknikler ile donatılmış, repertuvara uygun ses eğitimi metodu çalışmaları yapabilirler. Tabi bu noktada Batı müziği teorisi ve opera alanında uzman olan akademisyenler ile sanatçıların da mesleki deneyimleri doğrultusunda dile getirecekleri fikirleri ve önerileri de Türk müziği adına çok önemlidir.

Güldeniz Ekmen (14 Şubat 2021) felsefenin sanat eğitimi kurumlarında verilmesi gereken bir ders olduğundan ve hatta milli felsefenin anlaşılmasının da öneminden bahsetmiştir (MÜZDAK, Müzik Çalıştay). Ekmen’e ek olarak ulusa özgü unsurları daha fazla içerisinde barındıran bir ses eğitimi programının, ancak milli felsefe konusunun anlaşıldığı zaman mümkün olabileceğini ifade etmek gerekir. Kültürel açıdan bakabilmek için bu coğrafyanın felsefi düşüncesini yani; düşüncelerini, bestekârlarını, icracılarını tanımanın, onların sanata, hayata, kültüre ve müziğe bakışlarının anlaşılmasının bu bakımdan önemli olduğunu düşünülmektedir.

Ayrıca günümüzde Covid-19 küresel salgın nedeniyle online olarak gerçekleşen eğitimde yaşanan senkron gibi bazı problemler ses eğitiminde teknolojinin sunduğu olanaklardan faydalanılması ve bu alanda dijital ortamda uygulamalı materyal eksikliğinin ivedi şekilde giderilmesi için çalışmaların gerçekleştirilmesini zorunlu kılmıştır.

“Türk Müziğinin geleneksel icra yönteminde bulunan meşk usulü, öğretme ve öğrenme yöntemi olarak Türk Müziği eğitim anlayışına uygun olsa da, öğretim yönteminde standardı sağlayabilmek, çağın gereği olan yazılı kaynaklara ayak uydurabilmek ve gelecek kuşaklara metodolojik yöntemleri aktarabilmek için yetersiz kalmaktadır” (Öner ve Sevinç, 2020: 2).

Dolayısıyla alanda uygulamalı metotların oluşturulması konusu günümüzde ihtiyaç haline gelmiştir. Bugün Türk müziği çalgılarının seslerini ve Türk müziği makam dizilerini geliştirdikleri çeşitli programlar sayesinde bilgisayar ortamına aktaran bilim uzmanları da mevcuttur. Dolayısıyla bu alan uzmanları ile ses eğitimi alan uzmanları ortak çalışmalar yaparak alan için faydalı materyaller oluşturabilirler.

Ses eğitiminin çok kapsamlı bir konu olduğu ve niçin bu eğitimin verildiği hususunun önemi çalışmanın en başında da belirtilmiştir. Eğer kişi çok sesli Batı tarzında Türkçe bir eser icra ederse ve bu eser *acapella* değilse, haliyle kulağımız piyano eşliği duymak ister. Fakat bugün çoğu üniversitenin müzik bölümlerinde, iki yıl süreyle piyano eşikli ses eğitimi dersi alan bireylerin, bu iki yıl sonrasında her türlü eseri icra edebilecekleri algısı yanlış ve tartışılması gereken bir konudur. Aynı zamanda Türk müziği repertuarı gibi derslerde bireylerden iyi bir performans göstermelerini beklemek de büyük bir yanılgıdan ibarettir. Aslında öğrencilerin piyano ile ses eğitimi dersi aldıktan sonra Türk müziği repertuarı gibi diğer derslerde başarı sağlamaları, esasen Türk müziği kültürü ile yetişmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu noktadan bakınca ses eğitimi dersine ilişkin bazı soru işaretlerinin oluşması da doğaldır.

3.2. Ses Eğitiminde Türk Müziği Çalgılarının Kullanımı

Acaba Türk müziği çalgılarının eşliğinde ses egzersizleri yapılamaz mı? Sonuçta Türk müziği repertuarı geleneksel çalgılar eşliğinde oluşturulmuştur, dolayısıyla o eserlerin icra edilmesine imkân tanınması doğaldır. Eğitimde her zaman karşımıza çıkan bir evrensele ulaşma arzusu, ses eğitimi sürecinde de karşımıza çıkmaktadır. Evrensele ulaşmaya çalışırken bu sürecin, kendi kültürümüzden ödün vermeksizin gerçekleştirilmesi, Türkiye'nin kültürel ve müzikal farklılığının da ortaya konulması açısından çok önemlidir.

Dolayısıyla da ses eğitiminde;

1. Batı kaynaklı eserler mi kullanılacak?
2. Batı tarzında Türkçe eserler mi kullanılacak?
3. Batı tarzında düzenlenmiş geleneksel Türk müziği eserleri mi kullanılacak?

4. Batının sistematikleştirilmiş kavramlarından ve uygulamalarından yararlanmak suretiyle, Türk müziğine hizmet edecek öğelerin saptanmasıyla birlikte, Türk müziğinin özüne uygun olan yeni ve farklı bir sistematik mi geliştirilecek? Bu dört soru üzerinde düşünülmesi gerekir.

Günümüzde Batı müziği eğitimi alan Türk müziği icracılarının artık Batı müziğine özgü akorları da çalgılarında kullandıkları görülmektedir. Elbette ki geleneksel Türk müziği çalgılarının akor basma konusunda bir piyanonun teknik imkânlarına sahip olmaları beklenemez. Ancak şu da var ki Türk müziği repertuarı da söz konusu geleneksel çalgılara uygun şekilde oluşturulmuştur. Bu yüzden de 'Acaba bu çalgıların akor seslendirme olanakları Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği eserlerinin icrası için yeterli değil mi? Bu çalgılar istenilen çoksesli duyumu gerçekleştiriyorlar mı?' gibi soruları akıllara getirmektedir. Ayrıca, gelişen teknolojiler ile ses eğitimi sürecinin artık zenginleştirilmesi ve yalnızca bir çalgıdan ziyade, icra edilen tür ile uyumlu birkaç çalgı sayesinde ses eğitimi sürecinin desteklenmesi ve ses eğitimine katkı sağlayacak çeşitli materyallerin hazırlanması da bu noktada önem arz etmektedir.

Ses eğitiminde kullanılan eserler her ne kadar birer araç olarak düşünülse de, kullanılan repertuarlar tür ve icra üslubu bakımından birbirinden farklıdır. Dolayısıyla bu tarz inceliklerin düşünülmesi ve en yararlı olabilecek gerçekçi bir eğitim modelinin oluşturulması önemlidir. Türkiye'de üniversitelerin müzik bölümlerinde gerçekleştirilen iki yıl süreyle verilen ses eğitimi dersine yönelik hedeflerin daha net olarak ortaya konulması gerekir. Çünkü bu yönden bakıldığında mevcut haliyle ses eğitimi dersinin sadece Batı müziğine ya da Batı tarzında bestelenmiş ya da düzenlenmiş Türk müziği eserlerinin çok sesli icrasına hizmet ettiği görülmektedir.

Ayrıca alışılmış olan frekanslar dışında ses vermek bireyleri zorlayabilir ya da bunlar ileride bazı sorunlara da yol açabilir. Kaslara, icra türüne uygun gerekli becerilerin ve davranışların kazandırılması, ayrıca ses eğitiminde icra edilen türün dizisine de uygun şekilde, doğru çalgılarla ve frekanslarla, yani mikrotonal seslerle verilmesi önemlidir. Çünkü her türün davranışsal ihtiyaçları, ses dizileri vb. farklıdır. Batı müziğinin tamperaman ses sistemine göre tasarlanmış bir çalgı olan piyanonun icra edemeyeceği mikrotonal perdeler mutlaka Türk müziği çalgıları ile seslendirilmelidir.

Eğer ses eğitiminde amaç opera ya da çoksesli Batı ve Türk müziği eserlerini icra etmek değilse, Türkiye’de müzik alanında eğitim veren okullarda her bireyin zorunlu olarak aldığı ses eğitimi dersi içeriğinin ülkemizin öğelerini, dilini, makamlarını, ritim kalıplarını yansıtır olması, yaşamla uyumlu, gerçekçi ve uygulanabilir bir ders olması gerekmez mi?

Türk müziğinin özünden bağımsız değil, özü ile uyumlu bir ses eğitimi sürecinin gerçekleştirilmesi ve bunun da ancak Türk müziğinin özüne uygun bir çalgı ve bu çalgı ile uyumlu bir eğitim süreci sayesinde mümkün olabileceğini düşünülmektedir. Dolayısıyla da yaşanan ülke, konuşulan dil, söylenen şarkıların türü ve değişen çağın gereklerinin de ses eğitimi sürecinde göz önünde bulundurulması bu anlamda çok önemlidir.

Emre Yücelen’in (2018) ‘Emre Yücelen Şan Dersi’ youtube kanalında sanatçı Oğuz Aksaç ile gerçekleştirdiği ‘Biz Müziği Ağlama ile Öğrendik! Yörelere Göre Nağmeler! isimli programında Yücelen, Aksaç’ın ‘türkü okuyan biri enstrümana benzer, iyi okumanın içinde o yörenin enstrümanının çalışması vardır’ şeklindeki görüşlerini dile getirmiştir. Aksaç ise, hangi yörenin eseri okunacaksa o yöre enstrümanının hayal edilmesinin icraya önemli katkılar sağladığı hususu üzerinde durmuştur (URL-1).

İnsan sesi, icra kapasitesi yüksek olan bir çalgıdır. Burada asıl önemli olan nokta, çalgıların eşliğiyle birlikte insan sesine duygusal bir güç verebilmektir. “Anadolu insanının ortaya koyduğu başarı ürünlerini belli bir çağa, belli bir topluluğa bağlama olanağının da olmadığı belirtilmekte, Anadolu uygarlığının biçimlenmesinde ve gelişmesinde komşu uygarlıkların da dahil olduğu pek çok etkileşimin görev aldığı kaydedilmektedir” (Eyüboğlu, 1998:20’den Akt. Türkmen, 2012: 2). “Avrupa ve Asya arasında bir köprü olması, Kafkaslardan Hindistan, İran ve Arap yarımadasına kadar etki gücüne sahip olması, Akdeniz yoluyla Afrika ile de bağlantı kurulabilmesi, onu bir kültürel odak konumuna getirmektedir. Bu durumun, çağlar boyunca birçok dilin bir arada konuşulmasına yol açtığı söylenebilir” (Türkmen, 2012: 2).

Kültürel açıdan odak konuma gelmesi, aynı zamanda bu topraklarda zengin bir müzik kültürünün oluşmasına da vesile olmuştur. Türkiye gibi zengin bir müzik kültürüne sahip olan, geleneksel çalgılar yönünden çeşitliliği ile dikkat çeken ve farklı icra türlerine sahip olan ülkelerin tümünde, ses eğitiminin yalnızca piyano ile gerçekleştirilmesinin bireylere haksızlık olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca ses eğitimi bölümlerinde geleneksel çalgıların kullanılmasıyla gerçekleştirilen ses eğitimi derslerinin de henüz bir standardının olmayışı ve bu dersin repertuar odaklı çalışmalar yoluyla sürdürülmesi üzerinde durulması ve çalışılması gereken ciddi bir konudur.

Ayrıca bugün Türkiye’de ses terapisinin de sırf piyano ile ya da diğer Batı müziği çalgılarıyla gerçekleştiriliyor olması tedavi sürecinde düşünülmesi gereken bir başka konudur. Hastaların yalnızca piyanonun tınısıyla iyileşmelerini beklemenin, farklı müzik türlerine, çalgılara, mikrotonal perdeler, frekanslara, modları ya da makamlara duysal bağlamda hassasiyeti olan ülke insanları için tek başına yeterli olamayacağı düşünülmektedir. Türkiye’de ses eğitiminde ya da ses terapisinde yalnızca piyano ile başarıya ulaşılabileceği düşünülüyorsa bunun da yanılgıdan ibaret olduğu ifade etmek gerekir.

Ses terapisinde eşlik çalgısı olarak sırf piyanonun kullanılması ne kadar yetersizse, ses eğitiminin de sırf piyano ile gerçekleştirilmesi de aynı ölçüde yetersiz olacaktır. Hatta zengin bir makam kültürüne sahip olan bir ülkede ses eğitiminin yalnızca piyano ile sınırlandırılmasının da bireylerin alt yapılarında ve kulaklarında hali hazırda yerleşik bulunan mikrotonal perdelerin duyumu ile sesletimini de zaman içerisinde körelteceği düşünülmektedir. Çünkü piyanoda sadece tam ve yarım perdeler varken, Türk müziğinde yaygın olarak adına koma denilen mikrotonal sesler de mevcuttur. Entonasyon bozukluğunun giderilmesi için mikrotonal seslerin egzersizler aracılığıyla yaptırılması, icraya yönelik daha sağlıklı seslerin elde edilmesine imkân sağlar.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, ses icracılığında birçok tür vardır ve bu türlerin icrası için gerekli ve uygun çalgıların kullanılması yerinde olacaktır. Akademik toplantılar sayesinde, ses eğitimi ile ilgili olarak doğru çıkarımların ve üretimlerin gerçekleştirilebilmesi adına araştırmacıların yönlendirilmeleri, desteklenmeleri ve cesaretlendirilmeleri

gerekmektedir. İnsanları kendi kültürlerinden uzaklaştırmaktan ziyade, onları kendi kültürlerine daha da yakınlaştırmak için çaba gösterilmelidir. Bu gerçekten çok kapsamlı bir konu olduğu için de ses eğitiminin öncelikli hedeflerinin daha net bir şekilde ortaya konulması hususu önemlidir.

Eğitim, Opera, Türk halk müziği, Türk sanat müziği alanında uzman ses ve çalgı icracıları, akademisyenler ve KBB alan uzmanı doktorların bir araya getirileceği akademik toplantılar sayesinde ulusa özgü temel ve ileri düzeydeki öğeler ile tekniklerin belirlenip, ses eğitimine yönelik kazandırılması gereken davranışların net olarak ortaya konulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Şenel Önalı (14 Şubat 2021) Türk müziğine uygun ses eğitimi sürecinde üslup ve tavır gibi müzikal olgulara hizmet edebilecek temel öğelerin belirlenmesinin son derece önemli bir konu olduğunu vurgulamıştır (MÜZDAK, Müzik Çalıştay).

İcra türüne uygun enstürmanların ses eğitiminde kullanılması hususu da ayrı bir önem arz etmektedir. Muhakkak 'Hangi çalgının eşlik ettiğinden ziyade, kişinin nasıl söylediği önemlidir' şeklinde düşünenler de olabilir, fakat eğitim sürecinde bireyin repertuarın gerektirdiği duygu yoğunluğuna girmesi, türün gerektirdiği icra teknikleri ile tavrı gerçekleştirebilmesi ve söz konusu çalgı ile sesinin desteklenmesi adına, icra türüne uygun çalgının eğitim sürecinde kullanılması önemlidir.

Üniversitelerin müzik bölümlerinde verilen iki yıllık zorunlu ses eğitimi dersi sürecinde geleneksel çalgılar, Türk müziği icrasına hizmet edecek temel davranışların kazandırılmasında kullanılabilirler mi? sorusunun üzerinde düşünülmesi gerekir. Çünkü Türk müziği zengin ve derin bir içeriğe sahiptir. Dolayısıyla burada amaç, söz konusu ses eğitimi sürecinin, bireyleri Türk müziğini oluşturan temel unsurlardan mahrum bırakmaksızın gerçekleştirilmesinin önemini vurgulamaktır. Bu arada, Türk müziği çalgılarının ses eğitimi sürecinde kullanılabilmesi için imkânlarının ya da imkânsızlıklarının neler olduğunun da irdelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bağlamanın icra sırasında sağladığı teknik ve müzikal imkânlardan ve aynı zamanda yarattığı zorluklardan bahseden Hüseyin Yükrük'e (14 Şubat 2021) ek olarak ses eğitimi alanında geleneksel çalgıların icrası eşliğinde bir metod çalışması yapılacaksa, hem icra hem de eğitim alanındaki uzmanlardan görüş alınmasının yararlı olacağını düşünülmektedir (MÜZDAK, Müzik Çalıştay).

Gökten Ay (13 Şubat 2021) kamu kurumlarındaki herkesin birbirinden bağımsız şekilde çalıştığından ve dolayısıyla bunun da bir takım sorunlara yol açtığından bahsetmiştir (MÜZDAK, Müzik Çalıştay). Ay'ın söylediklerine ek olarak, alan bazında da birliktelik sağlanmasının önemli olduğunu vurgulamak gerekir. Ses eğitimi uzmanlarının daha önce bahsedilen alan uzmanları ile bir araya gelmelerinin alan için çok önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü uygulama noktasında verimliliği ve başarıyı arttırmak, sağlıklı bir ses eğitimi sürecini gerçekleştirmek, bilimsel ve disiplinler arası çalışmalar yapmayı da gerektirir.

Bugün Türkiye'de opera sanatçılarının Türk müziği icra ettiklerini görüyoruz. Her ne kadar Batı müziği eğitimi almış olsalar da sonuçta Türk bir ailenin içinde ve Türk müziği dinleyerek büyüdüğü için bu alt yapıları onlara Türk müziği eserlerini icra etmelerine de imkân tanıyor. Fakat yabancı bir opera sanatçısı Türk müziği eserlerini icra etme noktasında kaçınılmaz olarak zorlanacaktır. Burada vurgulamak istenilen şey, opera şan eğitimi alan bir kişinin her müzik türünü başarıyla icra edebileceği şeklindeki yanılgıdır. Dolayısıyla da ulusa özgü kültürel zenginliğin farkında olmak ve eğitim programını da öncelikle kendi müzik kültürümüz ile donatmak bu bağlamda önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Otacıoğlu, S. (2020). Ses Eğitiminde Register Algısı. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (3) , 1295-1311.
- Öner, A., Sevinç, S. (2020). Kâr-ı Nâtik Temelli Makam Alistirmalarının Türk Müziği Ses Eğitiminde Kullanılabilirliğinin Değerlendirilmesi, ASED | Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2020 (Haziran) / Cilt: 4 / Sayı:1 ISSN: 2619-9211.
- Türkmen, E. Funda (2012). Kültürler Arası İlişkilerde Müziğin Rolü ve Önemi "Karol Szymanowski'de Anadolu İzleri", Qualitative Studies, ISSN:1306-3111, e-Journal of New World Sciences Academy, April 2012, Volume: 7, Number: 2, Article Number: E0014.

Sözlü Kaynaklar

- Ay, G. (13 Şubat 2021) "Müzik ve Devlet Politikası" MÜZDAK, Müzik Çalıştayı, İstanbul. (Yer: Zoom).
- Ekmen, G. (14 Şubat 2021) "Türk Müziği Eğitimi ve Felsefe" MÜZDAK, Müzik Çalıştayı, İstanbul. (Yer: Zoom).
- Önalı, Ş. (14 Şubat 2021) "THM'de; Üslup, Tavır ve Yorum" MÜZDAK, Müzik Çalıştayı, İstanbul. (Yer: Zoom).
- Yükrük, H. (14 Şubat 2021) "Bağlamada Yöresel Tezene Tavırları" MÜZDAK, Müzik Çalıştayı, Van. (Yer: Zoom).

Elektronik Kaynaklar

- URL-1: Yücelen, E. (Vocal Coach) (2018), Biz Müziği Ağlama ile Öğrendik! Yörelere Göre Nağmeler! Sanatçı Oğuz Aksaç [Program Konuşu], 'Emre Yücelen Şan Dersi' [Youtube Kanalı], <https://www.youtube.com/watch?v=D-XRmhXwJoA> (Erişim Tarihi: 18.04.2021).